

Valors i Diversitat a l'Escola: Investigar des de l'Art i l'Educació Física

Codi: 43216

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313815 Recerca en Educació	OT	0	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Maria Montserrat Rifà Valls

Correu electrònic: Montserrat.Rifa@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Maria Prat Grau

Gemma Paris Romia

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Objectius

En aquest mòdul s'estudiaran les epistemologies, metodologies i processos d'investigació sobre diversitat i valors en l'educació de les arts visuals i l'educació física a l'escola. Es considerarà els contextos escolars de les investigacions que abarquen els diferents nivells dels sistemes educatius i també la formació docent, plantejant la idea de comunitat i canvi social des de les nostres àrees en relació amb la diversitat de participants (nens, joves, adults, dones, persones migrades, amb capacitats diverses) i les oportunitats d'aprenentatge

Els objectius del mòdul són:

- a) promoure la reflexió i el debat per a repensar les arts i l'activitat física en la societat actual i en l'educació;
- b) analitzar críticament les desigualtats i formes d'exclusió en els discursos de l'escola i dels mitjans de comunicació; i
- c) promoure projectes i models d'investigació que incorporin la diversitat social, cultural i de gènere, i es basin en la intervenció educativa a través i per a les arts i l'activitat física.

Tanmateix, l'escola no és una institució aïllada sinó que es troba immersa en la comunitat, per aquest raó, en aquest mòdul també s'abordarà la relació entre l'escola i les institucions artístiques, culturals, socials i esportives del seu entorn.

Competències

- Aplicar en l'àmbit de la recerca educativa les perspectives i les estratègies creatives per innovar en l'educació física, artística i psicomotriu.
- Comunicar els resultats de la recerca, el coneixement adquirit i les implicacions per a la pràctica, i adequar-ne el registre al públic i als protocols formals.
- Planificar recerques d'acord amb problemes relacionats amb la pràctica, tenint en compte els avenços teòrics en el camp de coneixement.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Recollir dades per a la recerca en coherència amb l'opció metodològica triada.
- Reconèixer i relacionar els aspectes teòrics, empírics i socials del domini específic de recerca.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Treballar en equip i amb equips del mateix àmbit o interdisciplinaris.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els marcs teòrics de referència de l'educació física, artística i psicomotriu per establir aquells que orienten la investigació.
2. Conèixer els aspectes rellevants dels contextos de l'educació física, artística i psicomotriu i analitzar-los com a objectes d'investigació.
3. Demostrar l'aprenentatge aplicat de les tendències contemporànies d'investigació educativa en estètica, valors i innovació.
4. Identificar i interpretar els coneixements i estratègies necessaris per a la investigació en la innovació de l'educació física, artística i psicomotriu.
5. Identificar problemes en la investigació de la pràctica i la diversitat cultural, social i de gènere en educació artística i educació física.
6. Identificar problemàtiques educatives i avaluar quines aproximacions metodològiques permeten donar-los resposta.
7. Identificar referents teòrics i avaluar-ne l'adequació per interpretar problemàtiques pròpies de la investigació en diversitat cultural, social i de gènere en educació artística i educació física.
8. Jutjar la rellevància i pertinència teòrica i social d'una problemàtica d'investigació pròpia en diversitat cultural, social i de gènere en educació artística i educació física.
9. Promoure investigacions que permetin analitzar críticament les desigualtats i formes d'exclusió en els discursos de l'escola.
10. Promoure l'anàlisi de projectes i models d'investigació que incorporin la diversitat social, cultural i de gènere, i es basin en la intervenció educativa a través i per a les arts i l'activitat física.
11. Promoure la figura del docent com a personal d'investigació i d'agent de canvi en l'art i l'activitat física.
12. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
13. Redactar documents científics de síntesi per a ser presentats a diferents audiències.
14. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
15. Treballar en equip i amb equips del mateix àmbit o interdisciplinaris.
16. Utilitzar els mètodes, tècniques i estratègies de recerca i elaborar el disseny pertinent al problema de recerca en el seu context.

Continguts

S'abordaran les següents temàtiques:

1. Innovació en la intervenció educativa a partir de l'art i l'activitat física
 - 1.1. Mirades creatives a l'escola. Innovació i creativitat a partir de les arts
 - 1.2. L'activitat física, l'esport i l'art com a eina d'inclusió social o educació en valors

1.2.1. Ensenyament i aprenentatge de valors: conceptes i estratègies d'intervenció

1.2.2. El rol de l'educador. L'educador/a com agent de canvi.

Curriculum ocult, idees preconcebudes

1.2.3. Crítica dels mitjans de comunicació per a l'educació

2. Diversitat cultural, social i de gènere en educació artística i educació física

2.1. Perspectives teòriques i estratègies en la investigació narrativa de la diversitat en l'art i l'activitat física

2.2. Investigar la diversitat cultural, social i de gènere en educació artística

2.2.1. Gènere i cos en la investigació en educació artística

2.2.2. Interculturalitat i inclusió en la investigació en educació artística

Cinema i diversitats: experimentació amb la càmera, visualitat i corporeïtzació

2.3. Investigar la diversitat cultural, social i de gènere en educació física

2.3.1. Desigualtat cultural, social i de gènere en EF i l'Esport. Estudis i investigacions.

Metodologia

L'activitat formativa es desenvoluparà a partir de les dinàmiques següents:

- Disseny d'estudis i projectes d'investigació;
- Exposició i discussió d'enfocaments conceptuals i d'investigació: fonamentació teòrica-metodològica de la recerca;
- Presentació, lectura i anàlisi d'articles, projectes d'investigació i innovació;
- Reflexió i debat sobre la interconnexió entre les dues àrees que conformen el mòdul.

La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions presencials	36	1,44	1, 2, 5, 8, 9, 16
Tipus: Supervisades			
Presentacions i tutorització	36	1,44	2, 3, 6, 7, 9, 10, 15, 16
Tipus: Autònomes			
Treballs	78	3,12	2, 3, 4, 5, 10, 13

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà mitjançant les activitats que s'assenyalen.

La nota final serà el promig ponderat de les activitats previstes. Per poder aplicar aquest criteri serà necessari obtenir com a mínim un 4 a totes les activitats, les realitzades durant el desenvolupament del mòdul i a la memòria/treball final del mòdul.

L'assistència a classe és obligatòria. Per poder obtenir una avaluació final positiva l'estudiant haurà d'haver assistit a un mínim d'un 80% de les classes.

El procediment de revisió de les qualificacions es realitzarà de forma individual.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitats durant el desenvolupament del mòdul	40%	0	0	2, 4, 5, 10, 12, 13, 14
Assistència i participació	20%	0	0	1, 2, 8, 9, 11, 16
Memòria/treball individual	40%	0	0	2, 3, 6, 7, 9, 10, 15, 16

Bibliografia

Achotegui, J. (2014). *Doce características específicas del estrés i el duelo migratorio*. Barcelona: Jose Achotegui Loizate.

Anderson, T.; Gussak, D.; Hallmark, K.K. & Paul, A. (Eds.). (2010). *Art Education for Social Justice*. Reston A.V: NAEA.

Atkinson, D. (2002). *Art in Education: Identity and Practice*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Bancfort, S.; Hay, P. & Fawcett, M. (2008) [Researching Children Researching the World: 5X5X5=creativity](http://www.5x5x5creativity.org.uk/). Bath: Trentham Books.

Camnitzer, L. (2015), "Thinking about Art Thinking", *e-flux Journal*.
<http://supercommunity.e-flux.com/texts/thinking-about-art-thinking/>

Cahnmann-Taylor, M. & Siegesmund, R. (Eds) (2008). *Arts-Based Research in Education*. New York: Routledge.

Carbonero, L. Soler, S. & Prat, M. (2011). Els estereotips de gènere a l'Educació Física i l'esport. Entre la reproducció i el canvi. *Innovació en Educació Física*. IN&EF.

Clandinin, J. (2007) (Ed.). *Handbook of Narrative Inquiry*. Londres, Thousand Oaks i Nova Delhi: Sage.

Csikszentmihalyi, M. (1998). *Creatividad. El flujo y la psicología del descubrimiento y la invención*. Barcelona: Paidós.

Chalmers, F.G. (2003). *Arte, educación i diversidad cultural*. Barcelona: Paidós.

Dalton, P. (2001). *The Gendering of Art Education: Modernism, Identity and Critical Feminism*. Buckingham: Open University Press.

- Dowling, F.; Fitzgerald, H. & Flintoff, A. (2012). *Equity and Difference in Physical Education, Youth Sport and Health. A Narrative approach*. Routledge. London and New York.
- Eisner, E. (2004): *El arte y la creación de la mente*. Barcelona, Paidós.
- Empain, J. & Rifà-Valls, M. (2018). Juxtaposing professional identities and (re)telling pedagogical relations through experimental video-based research. *Visual Inquiry*, 7 (3), 227-241.
- Freire, H. (2008): "Arte infantil y transformación social" a *El rapto de Europa. Pensamiento y creación*. 13, nov. 2008, 23-38.
- Giroux, H. (1990), *Los profesores como intelectuales: hacia una pedagogía crítica del aprendizaje*. Barcelona: Paidós.
- Greene, M. (2005). *Liberar la imaginación. Ensayos sobre educación, arte y cambio social*. Barcelona: Graó.
- Gutiérrez SanMartín, M. (1995). *Valores sociales y deporte. La actividad física y el deporte como transmisores de valores sociales y personales*. Col. Monografías sobre Ciencias de la Actividad física y el deporte. Gymnos Editorial. Madrid
- Heinemann, K. (2001). Els valors de l'esport. Una perspectiva sociològica. *Revista Educació Física i Esports*, 64 (17:25). INEFC. Barcelona.
- Iwai, K. (2002). «La contribución de la educación artística a la vida de los niños». *Perspectivas*. Vol. XXXII (4), diciembre.
- Jollien, A. (2001). *Elogio de la debilidad*. Barcelona: RBA Libros S.A.
- Logan, L. (1980): *Estrategias para una enseñanza creativa*. Barcelona: Oikos-Thau.
- López Fernández Cao, M. (coord.) (2006) *Creación y posibilidad. Aplicaciones del arte en la integración social*. Madrid: Editorial Fundamentos.
- Mason, R. & Buschkuehle, C.P. (eds.) (a premsa). *Images and Identity: Educating Citizenship through Visual Arts*. Bristol: Intellect.
- Paris, G. (2010). *Fotografia contemporània i valors a l'escola*. Projecte pedagògic premiat en el XXIX Premi Serra i Moret, Generalitat de Catalunya.
- París, G. & Hay, P. (2019). 5x5x5=Creativity: Art as a Transformative Practice. *International Journal of Art & Design Education*, 39 (1): 69-83. DOI:10.1111/jade.12229
- París, G. (2019). El artista residente en la escuela como agente de cambio en las estrategias de aprendizaje. *Arte, Individuo y Sociedad* 31(2): 445-462. <https://doi.org/10.5209/aris.62384>
- París, G. (2019). El arte como espacio de reencuentro: influencias rizomáticas entre infancia y artistas residentes en la escuela, en *Arteterapia. Papeles de arteterapia y educación para inclusión social*, 14: 33-52.
- París, G. (2019). Processos d'aprenentatge creatiu a través del joc. *Revista Catalana de Pedagogia*, 16: 125-141.
- París, G. & Morón, M. (2019). Quan un artista entra a l'escola, la creativitat surt per la finestra: el projecte Espai C. *Guix de Primària*. Graó, 453: 41-45.
- París, G. (2018). [5x5x5=creativity, una experiència d'aprenentatge creatiu entre artistes, escoles i institucions culturals](#). *Temps d'Educació*, 54: 271-288.
- Penney, Dawn (2002). *Gender and Physical Education. Contemporary Issues and future editions*. Routledge. Usa and Canada.

- Platero R.L. (2014) *Trans*exualidades. Acompañamiento, factores de salud y recursos educativos*. Barcelona: Bellaterra.
- Prat, M & Flintoff, A. (2012). Tomando el pulso a la perspectiva de género: un estudio de caso en la formación del profesorado de Educación Física. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado* (REIFOP) 15, 42 (3).
- Prat, M. & Soler, S. (2003). *Actitudes, valores y normas en la Educación Física y el deporte*. Reflexiones y propuestas didácticas. INDE Publicaciones, Barcelona - 2003. 84-9729-031-3
- Prat, M & Soler, S. (2009). El espectáculo deportivo, ¿un contexto educativo? Análisis de las actitudes de los adolescentes como espectadores. *Revista Cultura y Educación*, 21, 43-54.
- Prat, M., Soler, S. & Carbonero, L. (2012). De las palabras a los hechos: Un proyecto para promover la participación femenina en el deporte universitario. El caso de la Universitat Autònoma de Barcelona. *Revista Àgora para la Educación Física y el Deporte*.
- Prat, M.; Soler, S.; Tirado, M. A. & Ventura, C. (2006): "El deporte como instrumento para el desarrollo de la capacidad crítica de los adolescentes". A Durán, J. & Jiménez, J. (Coord.): *Valores en movimiento: la actividad física y deporte como medio de educación en valores*. Consejo Superior de Deportes. Madrid.
- Rifà-Valls, M. (2009). Deconstructing immigrant girls' identities through the production of visual narratives in a Catalan urban primary school. *Gender and Education*, 21 (6), 671-688.
- Rifà-Valls, M. (2017). Arquitecturas contemporáneas de la migración. TRansitando por espacios, subjetividades y educación en Reporting from the front. *Revista Invisibilidades*, 10, 25-37.
<https://www.apecv.pt/revista/invisibilidades/10/10.24981.16470508.10.5.pdf>
- Rifà-Valls, M. (2019). Pedagogies creatives per sobreviure a la <<via mercurial>> del canvi educatiu: currículums flexibles, diversitat d'aprenentatges i identitats ens transformació. *Revista Catalana de Pedagogia*, 16, 17-39. <http://revistes.iec.cat/index.php/RCP/article/view/146015>
- Rifà-Valls, M. & Empain, J. (2020). In-betweenness in moving images: six experimental tactics of video-ethnography to narrate South Asian immigrant girls' subjectivities. *Ethnography and education*, 1 (2), 171-189.
- Ríos, M. (2003). «Modelo de sensibilización en una escuela para todos». En *I Congreso Nacional y Personas con Discapacidad*. Pamplona: Gobierno de Navarra. Departamento de Educación y cultura.
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=3507>. [Última consulta el 1 de septiembre de 2010]
- Rogers, C. (1978). *Libertad y creatividad en la educación*. Barcelona: Paidós Educador Contemporáneo
- (2002). *El proceso de convertirse en persona*. Barcelona: Paidós
- Schalock, R. (2001). «Conducta adaptativa, competencia personal y calidad de vida». En Verdugo, A. y Borja, F. (coord.). *Apoyos, autodeterminación y calidad de vida. IV Jornadas científicas de investigación sobre personas con discapacidad*. (pp. 83-104) Salamanca: Amaru Ediciones
- Roldan, J. & Marín, R. (eds.) (2012). *Metodologías artísticas de investigación*. Málaga: Aljibe Ediciones.
- Root-Bernstein, R. & M. (2002). *El secreto de la creatividad*. Ed Kairós. Barcelona
- Shohat, E. & Stam, R. (2002). *Multiculturalismo, cine y medios de comunicación*. Barcelona, Buenos Aires y México: Paidós comunicación.
- Soler, S., Flores, G. & Prat, M. (2012). La educación física y el deporte como herramientas de inclusión de la población inmigrante en Cataluña: el papel de la escuela y la administración local. *Revista Pensar a prática*, 1, 1-19. Goiânia. Brasil

Soler, S.; Prat, M.; Juncà, A. & Tirado, M. A. (amb la col·laboració de Calvo, J.; González, C.; Font, R. i Ventura, C.) (2007): *Esport i societat: una mirada crítica*. Eumo editorial. Vic.

VVAA (2005). Responsabilidad personal y social a través de la E. Física y el deporte. Tandem 219. Monografía.

Revistes:

International Journal of Art and Design Education:

<http://eu.wiley.com/WileyCDA/WileyTitle/productCd-JADE.html>

Studies in Art Education: <http://www.arteducators.org/research/studies>

Visual Culture & Gender: <http://vcg.emitto.net/>

Narrative Inquiry: <http://benjamins.com/#catalog/journals/ni/main>

Associacions i programes

Canadian Association for Community Living. Diversity includes: www.no-excuses.ca/

Comunidades creadoras para gente con NEE (R. Steiner): www.camphill.net

Creative et Handicap Mental: www.creahm.be

Creative Growth Art Center: <http://creativegrowth.org/studio/>

European outsider art association: www.outsiderartassociation.eu.

Programari

Editor de textos i imatges.